

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

47. An auus teneatur dotare neptem? Et quid in casu, quo neptis Patrem inopem habeat, si tamen mater diues est? Et an Patruus nequaquam ogligetur sobrinas dotare? Et an frater teneatur dotare ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

18. Ratio est, quia collatio illa alimentorum inualida est quoad excessum ex dispositione Authen. ex complexu, ergo statim tanquam nulla reuocari potest, iuxta *l. non dubium C. de legibus*. Accedit, quia etiam quantumcumque pater velit, ac consentiat filij legitimis, non potest valide ex bonis paternis filius spurius habere amplius, quam congrua alimenta, vt docet Angelus *conf. 223. num. 2. Alexand. confil. 229. num. 15. l. 6.* Ergo nec etiam bona fides mariti facere poterit, vt dos excedens alimenta, valida sit quoad excessum.

RESOL. XLVII.

An auus teneatur dotare neptem?

Et quid in casu, quo neptis patrem inopem habeat, si tamen mater diues est?

Et an patruus nequaquam obligetur sobrinis dotare?

Et an frater teneatur dotare sororem?

Et quid, si tantum soror vterina sit?

Et quid, si sit consanguinea, v. g. ex eodem patre, sed ex alia matre fratri coniuncta?

Et aliqua circa has sorores, & etiam sorores Clericorum pro dote, & alimentis illarum discutuntur in textu huius Resolutionis? Ex part. 11. tract. 4. & Misc. 4. R. 126.

§. 1. Videtur dicendum, quod non solum pater filiam, sed auus quoque paternus neptim dotare teneatur. Imperator enim Iustinianus in *l. si. §. utramque C. de dot. promiss.* ait paternum esse officium progeniem suam dotare *l. in. §. utramque C. de dot. promiss.* progeniei autem verbo non filij modò, sed & nepotes, & pronepotes significari dicitur in *l. final. C. de emancip. liber.*

2. Accedit, quod Marcianus in libro 19. ff. de rit. nupt. generaliter & indistinctè scribit, qui liberos in potestate habent, eos cogi in matrimonium collocare, & dotare: liberorum autem verbo omnes descendentes contineri, indubitatum est *l. sed si hoc §. fin. ff. de in ins vocand. l. liber. ff. de verb. signif.*

3. Et in libr. 6. de collat. bon. dicitur ad officium aui spectare, neptim dotare, & subiungitur, quia pater filia idèd auum propter filium nepti dotem dare debere, cogitur itaque auus paternus neptim dotare.

4. Et sanè quæ ratio suadet à patre dotari filiam, eadem quoque in auo locum sortitur: cum aui non minus atque patris inter sit nuptiù elocari neptim, ne cum maximo generis & familiæ probro turpem vitam eligere cogatur.

5. Limitat tamen hanc assertionem Obrechtus, vt tunc demum auus paternus cogatur dotare neptim, quando pater propter inopiam qua laborat, dotem filia præstare nequit, vt tunc inopia patris auus succurrere teneatur; Idque ipsam Ioannes Corralius in *d. leg. 19. num. 60.* hac ratione confirmat, quod ex officio patris erga filium id pendeat vt auus neptim dotet, *l. 6. ff. de collat. bonor.* Vnde cum auus non obstringatur nisi propter filium, auus non nisi secundariò teneatur; obligatio autem secundaria cessat, vbi principalis est soluendo, *Authent. present. C. de fideiussor. ergo.*

6. Sed in casu contingenti, ne deseras videre Castrium Palaum *tom. 7. disp. 9. punct. 5. §. 2. num. 2.* vbi firmat obligationem adesse auo paterno dotandi ex eius bonis neptes etiam diuites, si in sua existant potestate.

7. Sed casu quo neptis patrem inopem habeat, eius tamen mater diues sit, verius est potius matrem;

quam auum paternum teneri neptem dotare.

8. Patruus nequaquam obligatur sobrinis dotare, quia nullibi hæc obligatio etiam in subsidium indicatur. Quod efficacius procedit, si verum est quod ipse Molina *lib. 2. de primog. cap. 15. num. 67.* Costa *select. lib. 2. cap. 20. n. 2.* Rebell. *2. part. lib. 5. q. 4. n. 26.* astruant, nempe patruum non esse specialiter obligatum sobrinis alimenta præstare. Nam hæc magis necessaria sunt, quam dotis constitutio.

9. Verùm hic oritur aliud dubium, An frater teneatur dotare sororem? De sorore vterina ex aliò patre nata res expedita est, quòd frater eam dotare non teneatur, etsi inops sit, & aliter nubere non possit: sic enim Paulus Iurisconsultus in *l. 12. ff. de administrat. tut.* sed non dabit (tutor) dotem sorori (pupilli) alio patre natæ, etiam si aliter ea nubere non potuit.

10. De consanguinea, hoc est ex eodem patre, sed alia matre fratri coniuncta, sicut etiam de germana ex vtroque parente ipsi coniuncta, quaeritur ane dotari à fratre debeant, si inopes sint: Communiter hoc affirmatur ex ea ratione, quòd frater teneatur alere sororem consanguineam, & germanam *l. si quis à liberis §. utrum ff. de cognos. lib.* Igitur etiam teneatur dotare.

11. Et si verò hoc argumentum planè infirmum sit, nec etiam Textus exprellus occurrat, quo demonstraretur consanguineam, & germanam à fratre esse alendam, quia tamen in *l. 12. §. 3. ff. de admin. tutor. nominatim,* atque in specie dicitur, tutorem non teneri dotem constituere sorori pupilli sui ex aliò patre natæ, haud obscure ex eo colligitur quòd ex eodem patre natæ sorori dotem constituere teneatur, argum. *l. ff. de offic. eius cui mandat.* vbi dicitur argumentum, quod à contrario sensu ducitur esse validissimum, & argum. *l. 12. in pract. ff. de indic.*

12. Vide Doctores, quos citat, & sequitur Castrius Palaus *vbi supra §. 3. num. 1. & 3.* firmans, quòd frater teneatur sororem ex eodem patre, quamuis non sit ex eadem matre, dotare, si ipsa sufficientem dotem aliunde non habeat. Sed sororem vterinam teneatur frater dotare secundum tamen qualitatem alimentorum.

13. In euentu verò, quò frater obligatur dotem sorori constituere, non excusatur ex eo, quod minor sit, & necessitatem habeat alienandi aliqua immobilia ad dotem; nam hæc est causa virgens à iure communi approbata, ac proinde interueniente decreto iudicis fieri alienatio potest, quin locus sit restitutioni, *l. final. C. de in integr. restit.*

14. Neque etiam excusatur quòd à patre soror exheredata sit; neque item excusatur ex eo, quod Clericus sit nullaque alia bona habeat, nisi quæ ex beneficiis colligit: Nam ex horum fructibus alere, & dotare sorores inopes rectè potest, cum opus sit pietatis, & naturalis obligationis, & iuri maximè conforme.

15. Excusatur tamen frater ab hac obligatione alendi & dotandi sororem inopem, si ad sit eius mater, vel auus paternus, aut maternus, qui dotem, & alimenta constituere valeat.

16. Et ratio est, quia omnes ascendentes præferuntur fratri in successione, *Auth. defuncto C. ad Tertull.* ergo præferri debent in obligatione. Præterea deficiente patre, obligatio alendi & dotandi filias matri diuini competit, *l. si quis à liberis §. utrum ff. de liber. agnoscent.* neque fratri competit nisi in subsidium.

17. Et hæc omnia docet etiam Rebellius *part. 2. l. 4. quest. 4. n. 13. cum sequen.* & rectè obseruat quòd si frater administrasset bona sororis ex quibus dos constituitur

constitui posset, non cogatur eam dotare, unde si ei dotem constituat, censetur dotare ex bonis sororis; si modò separata sint; nam si indiuisa, & communia sint, censetur in foro externo habuisse animum donandi quoad partem dotis, quæ cum tangeret, iuxta *l. vnicam, §. accedit C. de rei vxor. actio. Vi. de Menoch. lib. 2. de arbit. casu 88. n. 47. & Barbof. 4. p. l. i. ff. solut. matrim. num. 141. in foro tamen conscientie standum erit intentioni dotantis. Si enim de bonis sororis tantum dotare intendebat, nihil de suis bonis præstare tenebitur.*

RESOL. XLVIII.

An filius teneatur dotare matrem nubere volentem? Et deducitur, quod mater obligata non est per se filias dotare, aut donationes propter nuptias filijs constituerere, nisi virgens aliqua, & rationabilis causa intercederet?

Et notatur probabilis esse in neutro foro licitum esse viro, inuita vxore, dotare filiam prioris matrimonij ex bonis non solum immobilibus, sed etiam mobilibus, aut pecunijs per secundam vxorem adductis? Et cum pater pro omnibus coniunctis obligatus sit filijs alere, & dotare, an illius heres eadem obligatione teneatur? Ex part. 11. tt. 4. & Misc. 4. Ref. 27.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docet Franciscus Horomanus in *disp. de dote cap. 3. num. 23.* & Georgius Obrechtus *disp. de dote thesi 109. cum seq.* Probatur hæc opinio primò, nam si frater forori egentem dotem dare cogitur; sanè, & filius cogi poterit ad matrem dotandam. Atqui verum est prius, igitur, & posterius.

2. Pietas, ad quam filius iure diuino, & humano matri obstringitur, postulat vt filius matris adhuc iuuenis pudori, & existimationi consulat; maximè cum ipsius quoque filij interit vt mater, quæ se continere non potest, eloceatur, ne cum maximo generis, & familiæ probro turpem vitam eligere cogatur.

3. Itaque huc pertinet Imperatoris Antonini rescriptum in *l. 1. C. de alien. liber.* Parentum necessitati liberis succurrere iustum est. Dotem autem necessariam esse matri ob incontinentiam ad secunda vota transeunti expeditum est. Igitur inopi matri succurrere tenetur filius in hac necessitate, dotem ipsi constituendo.

4. Si filius tenetur inopem matrem alere; eique ad victum necessaria præstare; sequitur, quòd teneatur etiam inopem matrem dotare; quia dos est species alimentorù. Atqui verù est prius *l. 13. §. 2. ff. de administrat. tut.* Verum igitur est quoque posterius.

5. His tamen minimè obstantibus; negatiuæ sententiæ adharere; probatur hæc opinio. Primò, nam si filius non tenetur matri nuptialia munera mittere; sequitur quòd nec dotare matrem teneatur. Iam autem verum est prius, *l. 13. §. final. ff. de admin. tutor. l. 1. §. præterea ff. de tutor. & ration. distrabend.* Sequitur itaque posterius.

6. Ad hæc iniquum foret ad illationem suæ iniuriæ aliquem cogi quippiam conferre, *l. qui accusare C. de eden. l. nimis graue C. de testib.* Atqui mater secundò nubendo, filiis infert iniuriam, *non. 2. c. 1. & c. 1. de secund. nupt.* igitur non tenetur filius matri ad secundas nuptias conferre.

7. Quin etiam si dotaret filius matrem secundò nubentem, grauiter offenderet patrem, vt cuius anima secundum viduæ suæ nuptijs contristatur *n. 22.*

8. Denique in *l. si vinea C. de prescript. long. temp.* mater ad secunda vota transiens, & vitrico in dotem

dans res filij, nihil filio præiudicat; præiudicet autem filio, si hic ad matrem dotandam foret oblitiscus, Corasius *ad l. 19. num. 63. de rei. nupt.*

9. Nec huic opinioni præcedentes sententiæ argumenta quicquam detrahunt; ad primum enim, quòd frater sororem inopem dotare teneatur; igitur multò magis matrem. Respondes consequentiam negando; quia diuersissima est quoad præiudicium negotij ratio matris, & sororis; coniugium enim quòd inuita soror non pertinet, vel ad fratris, vel ad patris iniuriam, sicut secundum matris coniugium.

10. Ad secundum responderetur, filium reuerti in necessitatibus succurrere matri, ita postulare pietate; ad quam obstrictus est filius matri: reuerti non cogi matri; sua, & parentis cum iniuria succurrere, inque eo matrem iuuare quòd ad ipsius filij, de qua iniuriam spectet.

Ad tertium, eadem planè est responsio, 11. Ad quartum, & vltimum responderetur, argumentum ab alimentis ad dotem planè inuallidum esse, & vt aliàs concluderet, hic tamen nullam vim haberet, quia diuersissima est alimentorum, & dotis ratio; alitur inops mater sine filij, & de fructu coniugis iniuria; dotatur verò cum iniuria filij, & obfuncti mariti.

12. Et ita hanc sententiam tenet Theologis Rebellius *de obligat. inf. part. 2. l. 4. quæst. 8. num. 1.* vbi sic ait. Filius non tenetur ad dotandam matrem, inopem nubere volentem; etiamsi ille dicitur in *l. 1. Barbof. 4. p. l. 1. ff. soluto matrim. n. 126.* post Bald. Alex. Ripam, & alios quos citat præfata responsionem elicientes ex *l. si vinea C. de prescript. long. temporis.* Confirmatur etiam, quia quomais ad matrem alendam cogendus sit, iuxta *l. 1. §. 1. ff. de reuol. & rationibus distrabendis*; non tamen ad eam dotandam compelli debet, cum illud nouum matris connubium in iniuriam ipsius filij quodammodo cedat.

13. Ita Rebellius, quem sequitur Caltrus Palaus *tom. 7. disp. 9. punct. 5. §. 1. n. 8.* qui *man. 7.* opinio notat, quòd mater obligata non est per se filias dotare, aut donationes propter nuptias filijs constituerere, quia hæc obligatio patri est, non matri, vt expressè habetur *l. neque mater C. de iure dotum l. regia 9. tit. 1. 1. part. 4.* Excipe, nisi virgens aliqua, & rationabilis causa intercederet, vt in prædicta lege adnotatur, quam causam censere esse; si eius pudicitia periclitaretur, ni nuberet, & aliunde dotem non haberet; sicuti ex communi sententia resoluit *Molin. disp. 424. in princip. Rebell. 2. part. lib. 5. quæst. 4. n. 2.* Deinde excipe, nisi mater hæretica esset aut infidelis, & filia fidelis, & Catholica, nam in eo eventu ob fauorem religionis compellitur mater dotare filiam vsque ad legitimam portionem ei competentem, tamen si ex patre aut aliunde dotem habeat, vt deciditur *l. cognouimus C. de heretic.*

14. Notandum est hic obiter cum eodem Rebellio *quæst. 5. num. 10. cum seqq.* probabilis esse in neutro foro licitum esse viro regulariter, inuita vxore dotare filiam prioris matrimonij ex bonis non solum immobilibus, sed etiam mobilibus, aut pecunijs per secundam vxorem adductis, quòd si licitum (solutò matrimonio) de bonis proprijs vxori eam partem resarci re debet.

15. Si autem per traditionem filie in matrimonium in totam familiam, & in totam vtilitatem huiusmodi Societatis conyugalis magnum bonum, & euidentis vtilitas redundet, quo damnum secundæ vxoris compensetur, non erit iniuriam, si pater filiam prioris matrimonij ex bonis mobilibus, & ex pecunijs secundæ vxoris etiam inuita doceat.